

Inleiding

De gemeente Ouder-Amstel gaat per 1 januari 2022 over tot de invoering van Diftar (een gedifferentieerd tarief) voor het huishoudelijk restafval. Hiervoor heeft de gemeenteraad een aantal randvoorwaarden meegegeven:

1. Diftar moet leiden tot een gemiddelde verlaging van de afvalstoffenheffing voor inwoners ten opzichte van het systeem van vaste tarieven, en
2. Diftar moet leiden tot een vermindering van de hoeveelheid restafval.

De overgang naar een diftarsystematiek heeft mede als doel om de inzamelkosten voor het restafval terug te dringen, doordat het aanbod van restafval verminderd wordt. De gemeenteraad heeft besloten om binnen dit systeem de inwoners van de gemeente Ouder-Amstel middels een prepaid afvalpas voor hun restafval te laten betalen. Dit betekent dat inwoners een afvalpas zullen ontvangen die zij vervolgens kunnen opladen en gebruiken om hun restafval aan te bieden. Per 1 januari 2022 gaat Ouder-Amstel over tot diftar, hiervoor dient de hoogte en de opbouw van de afvalstoffenheffing vastgesteld te worden door de gemeenteraad.

Hoogte en opbouw afvalstoffenheffing (memo tariefstelling)

Met de invoering van diftar wordt de lastenstructuur van de afvalstoffenheffing op een andere wijze vormgegeven per 1 januari 2022. Er is een herrekening gemaakt van de benodigde tarieven en die hebben het volgende beeld opgeleverd:

- Aanpassing van het vaste tarief naar € 256,98 (t.o.v. € 261,87 volgens de eerder gecommuniceerde memo)
- Een gemiddeld tarief voor een 1-persoonshuishouden van € 282,98 (t.o.v. € 286,90 volgens de eerder gecommuniceerde memo)
- Een gemiddeld tarief voor een meerpersoonshuishouden van € 321,48 (t.o.v. € 331,72 volgens de eerder gecommuniceerde memo)

Hiermee wordt al in het eerste jaar een gemiddelde besparing op de afvalstoffenheffing behaald, zowel voor de eenpersoons- als de meerpersoonshuishoudens.

Compensatieregelingen

Onderdeel van de afvalstoffenheffing zijn ook een aantal verschillende compensatiemaatregelen voor speciale doelgroepen. Er wordt hierbij onderscheid gemaakt tussen een drietal regelingen, te weten:

1. Compensatie rondom minima;
2. Compensatie in het kader van medisch afval en incontinentiemateriaal;
3. Compensatie voor zwerfafvalpakkers.

Door deze speciale doelgroepen te compenseren binnen de structuur van diftar ontstaan extra lasten die verrekend worden in de afvalstoffenheffing. Het betreft extra collectieve kosten die gedekt moeten worden binnen de inkomsten van het afvalbeheerssysteem. Het houdt tevens in dat er voor huishoudens die gebruik maken van dergelijke regelingen soms afgeweken zal moeten worden van het anonieme systeem dat ingericht wordt. Inwoners zullen zich moeten melden om in aanmerking te komen voor compensatie, waarmee de mate van anonimiteit vanzelfsprekend (deels) plaats zal moeten maken om dit mogelijk te maken. De in deze memo

getoonde aantallen en bedragen zijn opgenomen in het tariefvoorstel zoals gepresenteerd in de memo tariefstelling.

1. Compensatie rondom minima

Ieder jaar compenseert de gemeente de zogenaamde minimahuishoudens met betrekking tot de afvalstoffenheffing. In de huidige situatie bestaat dit uit een complete kwijtschelding van de afvalstoffenheffing voor een desbetreffend één- of meerpersoonshuishouden. In een diftarsysteem ligt dat iets ingewikkelder, er wordt namelijk onderscheid gemaakt tussen een vast en een variabel tarief, waarbij afgewogen dient te worden welk gedeelte van het uiteindelijke tarief gecompenseerd wordt. De beoogde reductie van het restafval, het verbeterd scheidingsgedrag en de financiële prikkel die hieraan ten grondslag liggen, worden minder goed behaald bij volledige kwijtschelding voor deze doelgroep. Anderzijds bestaat het introduceren van de financiële prikkel bij minima in feite uit een potentiële lastenverhoging voor hen, omdat zij eerst überhaupt niet voor hun afval hoefden te betalen.

In 2020 heeft de gemeente Ouder-Amstel circa € 64.000,- gecompenseerd voor deze groep huishoudens. Met de autonome kostenstijgingen nemen ook deze lasten ieder jaar verder toe. De kosten hiervan komen ten laste van het minimale leid. In de afgelopen jaren blijken zo'n 235 huishoudens gebruik te maken van de minimaregeling van de gemeente (3,8% van de huishoudens). Ervaringen bij andere gemeenten laten zien dat een minimaregeling voor circa 4% van de huishoudens gebruikelijk is. Het aandeel gebruikers in Ouder-Amstel sluit hierop aan. Uitgaande van deze ervaringen (zowel lokaal als landelijk) wordt voor de afvalstoffenheffing 2022 uitgegaan van circa 250 huishoudens die gebruik gaan maken van deze regeling.

Voorstel compensatie

Het voorstel is om minima gedurende het eerste jaar (2022) te compenseren voor een aanbod van een gemiddeld huishouden. Dat houdt dat in dat iedereen die aanspraak maakt op de minimaregeling in ieder geval een kwijtschelding van het vastrecht zal ontvangen (net als nu het geval is). Daarbovenop zal men een gemiddeld aantal tikken (op basis van de gezinssamenstelling: eenpersoons of meerpersoons) van de gemeente ontvangen. Inwoners die aanspraak hebben gemaakt op de minimaregeling dienen hiervoor op het gemeentehuis te komen om deze tikken bij te laten schrijven via de oplaadzuil. Hiermee blijft de afvalpas die men gebruikt in het systeem anoniem. Deze afvalpas werkt systematisch namelijk op dezelfde wijze als andere passen en wordt niet gekenmerkt als zijnde een aparte minimapas. Hiermee is het voor de gemeente in de systemen niet mogelijk om inzichtelijk te maken welke passen gekoppeld zijn aan de minimaregeling. Hiermee is dan ook geen inzicht in stortgegevens of aanbiedgedrag. Om gebruik te kunnen maken van een dergelijke regeling is enige vorm van controle wel noodzakelijk, maar dat is in deze vorm niet gekoppeld aan de afvalpas, maar aan een persoon in kwestie.

In de praktijk meld men zich aan voor een minimaregeling (net als nu) en brengt na bevestiging van de regeling een bezoek aan het gemeentehuis. Daar krijgt men dan een tegoed (voor het gehele jaar) voor een aanbod van 1 zak per week (eenpersoons) en 2,5 zak per week (meerpersoons) op de afvalpas gestort. Blijkt nu dat men binnen het jaar een tekort heeft aan tikken, doordat er sprake is van een groter dan gemiddeld gezin, buitensporig groot aanbod en/of misbruik dan zal men zichzelf opnieuw op het gemeentehuis kenbaar moeten

Memo Compensatiemaatregelen afvalstoffenheffing – gemeente Ouder-Amstel

maken om additionele tikken te ontvangen. Het voorstel is om hier zeker in het eerste jaar coulant in op te treden, mits inwoners niet op regelmatige basis gebruik willen maken van deze regeling. Hierbij is in eerste instantie een poortwachtersfunctie weggelegd voor de servicebalie en Sociaal Domein. In de evaluatie zal deze werkwijze beoordeeld en eventueel herijkt worden.

Het voordeel van deze werkwijze is dat er ook bij minima een prikkel is om bewust met afval om te gaan, terwijl anonimiteit in het systeem gewaarborgd blijft. Bovendien hoeven minima dan in principe niet met een lastenverhoging te worden geconfronteerd.

Om inwoners de tocht naar het gemeentehuis te besparen kan overwogen worden om het toekennen van de tikken digitaal, via het platform, plaats te laten vinden. Technisch gezien is dit geen enkel probleem, toch is dat niet het voorstel van het college. Daarmee vervalt namelijk de anonimiteit van de afvalpassen voor de desbetreffende gezinnen die aanspraak maken op de minimaregeling. Hierbij is namelijk sprake van een koppeling op pasnummerniveau. Deze afvalpassen kunnen daarmee apart geselecteerd worden (wat noodzakelijk is om op deze wijze saldo op te waarderen) en hiervan kunnen stortgegevens bijgehouden worden. Deze pasnummers worden hiermee een controleerbare uitzondering binnen het systeem. Het is aan de raad om hierin een eindafweging te maken.

2. Compensatie in het kader van medisch afval en incontinentiemateriaal

Nagenoeg alle gemeenten die een overstap maken naar een diftarsystematiek nemen hierin een regeling rondom medisch afval (vaak stomamateriaal) en incontinentiemateriaal op. Inwoners met een dergelijk aanbod van afval kunnen hier niets aan doen en ervaren hier de nodige ongemakken van. Het volledig doorbelasten van de kosten voor de afvoer van hun afval wordt daarbij dan ook veelal als niet proportioneel beschouwd. Ook in Ouder-Amstel wordt rekening gehouden met deze doelgroep en komt de gemeente inwoners hierin tegemoet. Op basis van landelijke ervaringscijfers, en de bevolkingssamenstelling van gemeente Ouder-Amstel is een schatting gemaakt van het aantal inwoners dat mogelijk over dergelijk afval zal beschikken. Hierbij wordt ingeschat dat circa 276 inwoners voor de compensatieregeling in aanmerking komen.

Incontinentie	%	Aantal (2020)	Totaal	Toelichting
Mannen 65+	7,00%	1423	100	O.b.v. landelijke ervaringscijfers
Vrouwen 65+	11,00%	1486	164	O.b.v. landelijke ervaringscijfers
		2909	263	
			276	+5% inwoners (< 65) met medisch- en incontinentiemateriaal
Mannen in OA	48,9	6856		O.b.v. cijfers gemeente Ouder-Amstel. Bevolkingssamenstelling
Vrouwen in OA	51,1	7170		O.b.v. cijfers gemeente Ouder-Amstel. Bevolkingssamenstelling
	100	14026		O.b.v. cijfers gemeente Ouder-Amstel. Bevolkingssamenstelling

Voorstel compensatie

De tegemoetkoming aan inwoners met medisch afval en incontinentiemateriaal verschilt per gemeente, maar de meesten kiezen ervoor om een aantal "tikken" als tegemoetkoming te bieden. Dat houdt in dat deze inwoners als het ware een aantal zakken kosteloos kunnen aanbieden, buiten het tariefstelsel om. Het voorstel is om deze vorm van compensatie ook in Ouder-Amstel te hanteren. Inwoners die in aanmerking komen voor de regeling

krijgen hierbij vanuit de gemeente extra tikken op de afvalpas. Het voorstel is om hiervoor per inwoner 52 tikken beschikbaar te stellen (1 tik per week, per inwoner). Hiermee is men in staat het extra afval, waar men niets aan kan doen, af te voeren zonder dat de afvalkosten flink oplopen. De kosten voor deze compensatie bedragen € 7.176,- en zijn verdisconteerd in het vastrecht voor alle huishoudens in Ouder-Amstel.

Er wordt nu uitgegaan van 1 extra tik per inwoner per week, waarmee inwoners per week 1 zak extra aan kunnen bieden (uitgaande van een eenpersoons huishouden) om financieel gemiddeld uit te komen. Hiermee kan een inwoner van een eenpersoonshuishouden dus twee keer per week een afvalzak aanbieden zonder dat hier extra kosten voor gemaakt worden. Gezien het aandeel van dergelijk afval in het restafval zou dit voldoende moeten zijn. Dit sluit aan bij de ervaringscijfers van andere gemeenten met vergelijkbare regelingen.

Om misbruik van een dergelijke regeling te voorkomen vroegen gemeenten in het verleden aan inwoners om een doktersverklaring te overleggen om daarmee de medische noodzaak vast te stellen. Dit legt echter een aanzienlijke administratieve last op zowel huisartsen, inwoners als de gemeente. Tegenwoordig is het gangbaar om inwoners, laagdrempelig, om bewijs te vragen van de aanschaf van het materiaal, op naam, incl. datum. Deze constructie blijkt in de praktijk goed werkbaar te zijn en het voorstel is om dat op dergelijke wijze ook in Ouder-Amstel uit te voeren.

3. Compensatie voor zwerfafvalpakkers

Ook de actieve inwoners op het gebied van zwerfafval verdienen compensatie voor hun goede werk. Veel van deze zwerfafvalpakkers maken op dit moment gebruik van de open containers en bieden het verzamelde zwerfafval aan met het eigen restafval. Daarmee zouden zij extra kosten krijgen in een diftarsysteem. Omdat deze inwoners de gemeente helpen om zwerfafval op te ruimen en zich bewust inzetten om de gemeente schoon te houden is het niet meer dan passend dat zij hiervoor gecompenseerd worden.

Voorstel compensatie

Het aantal bekende zwerfafvalpakkers in de gemeente is al redelijk lange tijd stabiel. Daarbij kunnen grofweg twee verschillende groepen pakkers onderscheiden worden. Een groep die op structurele basis (soms iedere week) zwerfafval raapt en een groep die dat minder frequent (incidenteel of eens per kwartaal) doen.

Het voorstel is, in afstemming met de structurele zwerfafvalpakkers, om de inwoners die op structurele basis zwerfafval rapen (en bij de gemeente goed bekend zijn) te voorzien van een speciale zwerfafvalpas, waarmee containers geopend kunnen worden. Het gaat hier om 15 personen, en dus 15 afvalpassen. Deze pas werkt op dezelfde wijze als de reguliere afvalpas, alleen wordt er door de gemeente saldo op gezet. De pas is dan gekoppeld aan de naam van de desbetreffende bewoner (of groep bewoners), waarmee deze pas dan dus niet anoniem is, maar het gebruik gemonitord kan worden. Dit gebeurt om misbruik te voorkomen. Omdat er gemiddeld gezien niet vaker dan eens per week zwerfafval geruimd wordt zal deze pas in eerste instantie voorzien worden van 52 tikken. Zodra het aantal tikken onder een bepaald niveau komen zal in overleg met de zwerfafvalpakkers gekeken worden naar de ervaringen en kan bepaald worden of extra tikken op de pas gezet moeten worden. Deze wijze van inrichten van de afvalpas voor zwerfafvalpakkers stelt de gemeente in staat het aanbod te monitoren en eventueel misbruik hiervan tijdig te signaleren. Ervaringen zijn op dit moment erg

Memo Compensatiemaatregelen afvalstoffenheffing – gemeente Ouder-Amstel

positief als het gaat om de samenwerking en de inzet van zwerfafvalpakkers in Ouder-Amstel en het is dan ook de verwachting dat hieruit geen problemen zullen ontstaan.

Naast deze passen op naam, worden tevens 5 passen op de naam van zwerfafvalpakkers door de gemeente uitgegeven. Deze algemenere passen kunnen verstrekt worden aan inwoners die een incidentele actie op willen pakken en dit kenbaar maken bij de gemeente. De systematiek is hierbij gelijk aan de zwerfafvalpas. Deze passen komen dan in beheer bij de teams van de beide milieudepots in onze gemeente, van waaruit ze verstrekt kunnen worden.

De kosten voor deze wijze van compensatie zijn transparant en simpel in beeld te brengen (20 afvalpassen met daarop een initieel saldo van 52 tikken á € 0,50). Dit vergt een dekking van € 520,-. Deze kosten worden gedekt vanuit de afvalstoffenheffing (circa € 0,10 op het vastrecht per huishouden). Hierbij kunnen op een later moment extra tikken worden uitgegeven (volgens gelijke stappen) waar nodig en wenselijk.

Kanttekening

Het is altijd mogelijk, zelfs waarschijnlijk, dat er inwoners actief bezig zijn met het opruimen van zwerfafval die niet bekend zijn bij de gemeente Ouder-Amstel. Deze inwoners kunnen zich ten alle tijden melden en zo ook in aanmerking komen voor de compensatie. Hierbij zal altijd per geval bekeken worden hoe frequent men acties uitvoert en of er ook daadwerkelijk sprake is van zwerfafval dat daarna aangeboden wordt. Is dit niet het geval, en wordt er via deze weg restafval aangeboden, dan kan de compensatie ingetrokken worden. Te denken valt aan een scenario waarin nieuwe inwoners die zich melden eerst een tijd met de pas verstrekt door de gemeente aan de slag kunnen, om later een eigen zwerfafvalpas thuis te krijgen.

Daarnaast blijft het aantal openbare afvalbakken in de gemeente gelijk en worden op circa 30 locaties zwerfafvalklepjes geïnstalleerd op ondergrondse containers voor inwoners die klein zwerfafval, dat zij aantreffen op straat, weg willen gooien.

Compensatieregelingen totaal effect

De voorgestelde compensatiemaatregelen zorgen voor een extra te dekken kostenpost in de afvalbeheerskosten. De dekking hiervoor dient in de afvalstoffenheffing opgenomen te worden. Dit betreft een initiële post van € 7.696,- (€ 1,18 per huishouden op het vastrecht), die nu verdisconteerd is in het voorgestelde tarief.

Compensaties totaal	Aantal	Tarief	Extra kosten	Toelichting
Kwijtscheldingen Minima (gem vastrecht)	250	-	-	Gedekt vanuit budget minime regelingen
Zwerfafvalpakkers	20	€ 26,00	€ 520,00	Betreft uitgifte van 20 afvalpassen voor zwerfafvalpakkers met 52 tikken op jaarbasis
Incontinentie (52x variabel)	276	€ 26,00	€ 7.176,00	Betreft compensatie vanuit de gemeente (52 tikken, per persoon, per jaar)
Totale compensatie			€ 7.696,00	

